

Med dagens metoder for sauehold:

Stadig mer sau vil bli drept av bjørn

Tapet av sau vil sannsynligvis fortsette å øke i årene framover dersom dagens metoder for sauehold innenfor bjørnens kjerneområder ikke endres. Det er mulig at tapet av sau kan reduseres hvis det opprettes felles beitearealer der sauen beiter tettere og med et intensivt tilsyn, eventuelt med bruk av vokterhunder.

A lternativt må sau flyttes ut av de prioriterte områdene der bjørn gjenetableres. Dette kan føre til at enkelte brukere må legge om til annen gårdsdrift.

Ingen levedyktig bjørnebestand

En nasjonal plan for forvaltning av de store rovdyrene, deriblant bjørn, ble vedtatt i 1992. Regjeringens hovedmål var å sikre levedyktige bestander av bjørn i Norge. Dette skulle i hovedsak gjøres innenfor fem «kjerneområder» langs riksgrensen (se kart på side 2). De siste bestandsestimatene indikerer at vi i dag ikke har noen levedyktig bestand av bjørn. Dette må bety at regjeringens hovedmål i praksis er å gjenetablere bestander av bjørn. Et annet mål for regjeringen er å begrense skader forårsaket av bjørn.

Hvor stort tap er akseptabelt?

Samtidig med at den svensk-norske bjørnestammen økte, økte også tapet av sau betraktelig i bjørnekommunene

Stoffet er hentet fra

NINA Fagrapport 014

Jens Thomas Sagør,
Jon E. Swenson.
Eivin Røskaft:

«Bjørn og sauehold: Er det mulig å nå Rovviltmeldingens målsettinger?».

I dag forvaltes bjørnen i Norge med bakgrunn i Rovviltmeldingen. Regjeringens hovedmål er å sikre levedyktige bestander av de store rovdyrartene bjørn, jerv, ulv og gaupe i Norge.

både i Hedmark og Nord-Trøndelag. Uten vesentlige forandringer i måten å drive saueholdet på, er det stor sannsynlighet for at tapene av sau vil øke. Nye områder kan oppleve like store tap som for eksempel Lierne kommune gjør i dag. Det er behov for å fastsette en grense for hvor stort tap som er akseptabelt, slik at det blir klart hvilke rammer tap av sau skal begrenses innenfor. Dersom skadenivået fortsetter å øke, vil mulighetene for ulovlige fellinger av bjørn øke. Ulovlig felling vil gi en uoversiktlig forvaltningssituasjon, og det kan bli vanskeligere å oppfylle hovedmålsettingen i Rovviltmeldingen.

Tilsyn gir ingen effekt

Tilsyn av sau og felling av skadegjørende bjørn er i hovedsak de tapsreducerende

tiltakene forvaltningen har satt inn. Tilsyn har ikke gitt noen påvisbar tapsreducerende effekt. Sannsynligvis skyldes dette at sauen går fritt og spredt over store områder.

Heller ikke felling av skadegjørende bjørn har hatt effekt på tapet av søyer året etter felling (se side 2). Årsaken til dette er sannsynligvis at uttaket av bjørn er mindre enn innvandringen av bjørn fra Sverige. Et større uttak er ikke forenlig med den politiske målsettingen.

Tiltak som virker

Forsinket utslipp av sau, tidlig sankning og flytting av sau er sannsynligvis de mest effektive tiltakene mot bjørneskader, fordi de fører til at bjørn og sau atskilles.

Avskaffelse av skuddpremie berget bjørnen

Bjørnen (*Ursus arctos*) var inntil forrige århundre utbredt over de fleste områder i Norge og Sverige, og sammenlignet med i dag var det store bjørnepopulasjoner i begge landene. Antallet bjørn i Norge og Sverige var henholdsvis var 3100 og 1600-1700 rundt 1850. I begge land opplevde man imidlertid en dramatisk nedgang i bjørnepopulasjonene fram mot århundreskiftet.

Nedgangen i den norske bjørne-

populasjonen var et resultat av menneskelig etterstrebelse. Bjørnen var, som andre store rovdyr, i direkte konflikt med husdyrhold, og dette førte til et nesten fullkomment forsøk på å utrydde arten.

Innførsel av statlige skuddpremier i Sverige i 1647 og Norge i 1733 økte antall fellinger av bjørn. De statlige skuddpremiene i Norge ble avskaffet først i 1930, mens lokale skuddpremier virket helt fram til fredningen i

1973. I Sverige ble skuddpremiene avskaffet allerede i 1893, og bjørnen fikk her gradvis større vern fram mot 1927. Forskjellen i tidspunktet for avskaffelse av skuddpremiene er trolig hovedårsaken til at det i Sverige overlevde små restpopulasjoner av bjørn, mens arten i Norge var funksjonelt utryddet da de statlige skuddpremiene ble avskaffet i 1930.

Økningen av den skandinaviske bjørnestammen: Innvirker på norske sauetap

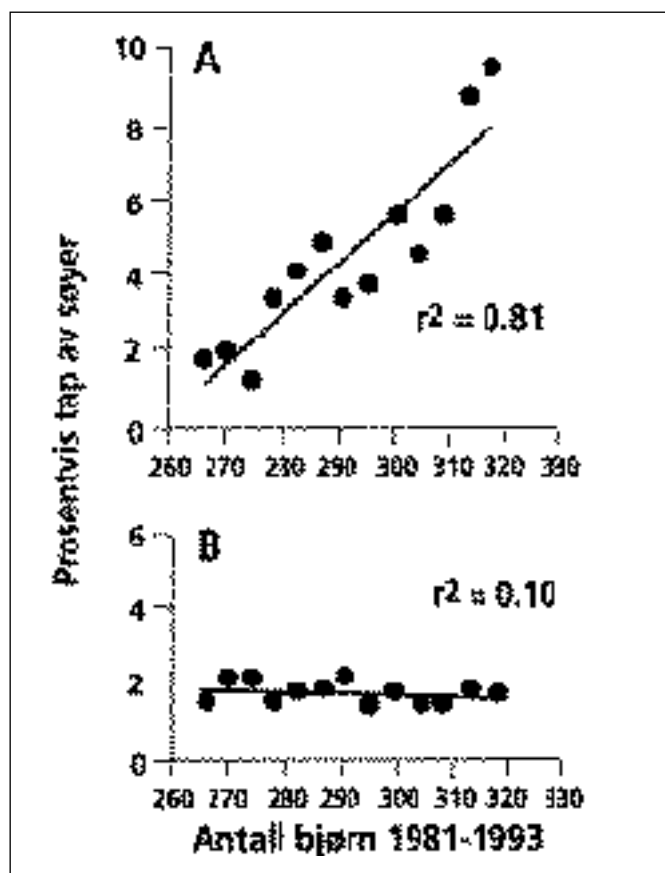
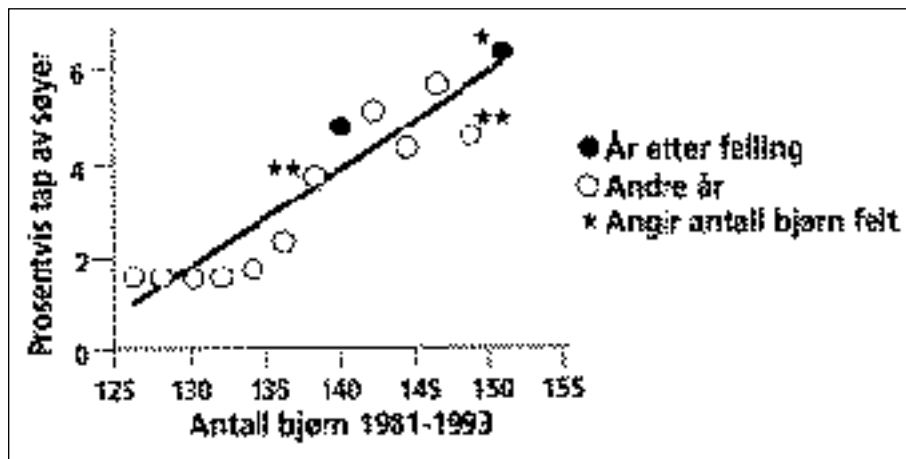
Økningen i størrelsen av den skandinaviske bjørnebestanden synes å ha direkte innvirkning på tapet av sau på norsk side av grensen. Det ble funnet en sammenheng mellom størrelsen på den skandinaviske bjørnebestanden og omfanget av tap av søyer på beite i Nord-Trøndelag og Hedmark. Det er ikke funnet støtte for at det kan være sammenheng mellom antall søyer på beite og omfanget av tap av søyer på beite i Nord-Trøndelag og i Hedmark.

Hverken i Nord-Trøndelag eller i Hedmark kunne det statistisk påvises at felling av bjørn, i samme omfang som under perioden

1981-1993, hadde noen effekt på tapet av søyer året etter felling. Felling av bjørn kan gi en akutt effekt dersom den skadegjørende bjørnen felles, men dette er ikke en løsning på tapsproblematikken på lengre sikt. Det kan være vanskelig å felle riktig bjørn ved en fellingstillatelse. Samtidig er det vanskelig å skjelne mellom unge hannbjørner og binner, noe som kan føre til at binner som ikke har vært skadegjørere blir skutt.

Felling av binner er spesielt ugunstig med hensyn til gjenetableringen av bjørn i Norge.

Under: Plottene for korrelasjon mellom antall bjørn i de sørlige deler av Skandinavia og prosentvis tap av søyer i bjørnekommuner i Hedmark, delt inn i år etter felling av bjørn og andre år.

Over: Regresjonslinje for prosentvis tap av søyer i Nord-Trøndelag i forhold til antall bjørn i midtre deler av Skandinavia i bjørnekommuner (A) og kontrollkommuner (B). Bjørnekommuner er kommuner der det er blitt erstattet mer enn 25 søyer som følge av bjørneskader 1982-93, og som ligger helt eller delvis innenfor de vedtatte kjerneområdene for bjørn. Kontrollkommunene ligger helt eller delvis utenfor kjerneområdene for bjørn, og det er ikke erstattet søyer her i den samme perioden.